

Македонски Телеком АД – Скопје

Финансиски извештаи

за годината којашто завршува на

31 декември 2012

Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Финансиски извештаи

Извештај за финансиската состојба	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за парични текови	3
Извештај за промените во главнината	4
Белешки кон финансиските извештаи	5

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Управниот Одбор и Акционерите на Македонски Телеком АД Скопје

Извештај за финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Македонски Телеком АД Скопје, кои што го вклучуваат извештајот за финансиската состојба заклучно со 31 декември 2012 година, како и извештајот за сеопфатната добивка, извештајот за промени во главнината и извештајот за паричните текови за годината којашто завршува тогаш и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на менаџментот за финансиските извештаи

Менаџментот е одговорен за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со сметководствените законски регулативи кои се применуваат во Република Македонија, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Меѓународните стандарди за ревизија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи, за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на менаџментот, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според наше мислење, приложените финансиски извештаи, во сите материјални аспекти, даваат вистинска и објективна слика на финансиската состојба на Македонски Телеком АД Скопје заклучно со 31 декември 2012 година, резултатите од работењето, како и паричните текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со сметководствените законски регулативи кои се применуваат во Република Македонија.

Љубе Ѓорѓиевски
Управител
Љубе Ѓорѓиевски

Љубе Ѓорѓиевски
Овластен ревизор
Љубе Ѓорѓиевски

ПРАЈСВОТЕРХАУСКУПЕРС РЕВИЗИЈА ДОО Скопје

Скопје
18 февруари, 2013 година

Извештај за финансиската состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2012	2011
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	237.874	540.752
Депозити во банки	6	4.266.310	5.706.966
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	1.922.470	1.986.630
Побарувања за останати даноци	8	7.406	7.279
Побарувања од данок на добивка		3.343	22.687
Залихи	9	178.442	168.853
Средства наменети за продажба	10	14	558.729
Вкупно тековни средства		6.615.859	8.991.896
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	10.034.862	7.310.814
Аванси за недвижности, постројки и опрема		12.024	41.483
Нематеријални средства	12	646.272	611.434
Вложувања во подружници	13	2.797.591	2.797.591
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	328.608	311.685
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата		50.828	54.083
Вкупно нетековни средства		13.870.185	11.127.090
Вкупно средства		20.486.044	20.118.986
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачите и останати обврски	14	2.482.587	1.988.896
Обврски за останати даноци	8	20.603	36.579
Обврски од данок од добивка		221	1.942
Резервирања за останати обврски и плаќања	15	57.144	44.317
Вкупно тековни обврски		2.560.555	2.071.734
Нетековни обврски			
Обврски кон добавувачите и останати обврски	14	648.845	-
Резервирања за останати обврски и плаќања	15	107.077	360.735
Вкупно нетековни обврски		755.922	360.735
Вкупно обврски		3.316.477	2.432.469
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Законски резерви		1.916.777	1.916.777
Ревалоризациони резерви		873.088	2.294.516
Останати резерви		22.291	22.291
Акумулирана добивка		7.971.222	7.066.744
Вкупно капитал	16	17.169.567	17.686.517
Вкупно капитал и обврски		20.486.044	20.118.986

Финансиските извештаи прикажани на страниците од 1 до 43 беа одобрени од страна на Раководството на Македонски Телеком АД – Скопје на 18 февруари 2013 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 25 февруари 2013 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

Даниел Сас
 Главен извршен директор

Славко Пројкоски
 Главен директор за финансии

Извештај за сеопфатната добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2012	2011
Приходи	17	7.356.576	8.101.288
Амортизација		(1.346.007)	(1.209.659)
Трошоци за вработените	18	(1.092.687)	(1.061.658)
Плаќања кон останати оператори		(1.714.814)	(1.752.515)
Останати расходи од работењето	19	<u>(1.949.935)</u>	<u>(1.936.593)</u>
Трошоци од работење		(6.103.443)	(5.960.425)
Останати оперативни приходи	20	<u>930.845</u>	<u>163.793</u>
Оперативна добивка		2.183.978	2.304.656
Расходи од финансирање	21	(50.956)	(62.724)
Приходи од финансирање	22	<u>3.514.611</u>	<u>3.924.198</u>
Приходи од финансирање - нето		<u>3.463.655</u>	<u>3.861.474</u>
Добивка пред оданочување		5.647.633	6.166.130
Данок од добивка	23	<u>(1.026)</u>	<u>(2.573)</u>
Добивка за годината		5.646.607	6.163.557
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>5.646.607</u>	<u>6.163.557</u>
Информација за заработката по акција			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)		<u>65,46</u>	<u>71,46</u>

Извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2012	2011
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		5.647.633	6.166.130
Корекции за:			
Амортизација		1.346.007	1.209.659
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	19	1.195	5.927
Загуба од промена на објективната вредност на финансиските средства	21	3.254	11.425
Исправка/(поврат) на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања	19/20	5.334	(56.744)
Ослободување на исправката на вредност на аванси дадени на добавувачите		(11.233)	-
Нето ослободување на резервирања	15	(138.920)	(57.265)
Нето добивка од продажба на недвижности, постројки и опрема	20	(708.183)	(25.037)
Приходи од дивиденди	22	(3.358.784)	(3.746.236)
Приходи од камати	22	(155.827)	(177.962)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		1.155	799
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		2.631.631	3.330.696
(Зголемување)/намалување на залихите		(10.784)	38.882
Намалување/(зголемување) на побарувањата		48.912	(103.370)
Намалување на обврските		(46.008)	(272.888)
Парични средства добиени од работењето		2.623.751	2.993.320
Данок од добивка		16.597	15.114
Паричен тек добиен од оперативни активности		2.640.348	3.008.434
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.709.613)	(1.419.205)
Набавка на нематеријални средства		(63.743)	(170.804)
Наплатени заеми		2.354	791
Депозити во банки		1.441.353	74.102
Приливи од дивиденди		3.358.784	3.746.236
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		35.477	59.112
Примени камати		156.874	180.853
Паричен тек добиен од инвестициони активности		3.221.486	2.471.085
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди		(6.163.557)	(5.947.479)
Паричен тек користен во финансиски активности		(6.163.557)	(5.947.479)
Нето намалување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		(301.723)	(467.960)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		540.752	1.009.511
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		(1.155)	(799)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	237.874	540.752

Извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белеш- ка	Акционер- ски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Законски резерви	Ревалори- зациони резерви	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2011		9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.916.777	2.294.516	22.291	6.850.666	17.470.439
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	-	-	6.163.557	6.163.557
Исплатени дивиденди		-	-	-	-	-	-	(5.947.479)	(5.947.479)
Состојба на 31 декември 2011	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.916.777	2.294.516	22.291	7.066.744	17.686.517
Состојба на 1 јануари 2012		9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.916.777	2.294.516	22.291	7.066.744	17.686.517
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	-	-	5.646.607	5.646.607
Исплатени дивиденди		-	-	-	-	-	-	(6.163.557)	(6.163.557)
Трансфер		-	-	-	-	(1.421.428)	-	1.421.428	-
Состојба на 31 декември 2012	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.916.777	873.088	22.291	7.971.222	17.169.567

Белешки кон финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“), акционерско друштво регистрирано во Република Македонија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во доброволна ликвидација, во сопственост на Маѓар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

Друштвото е водечка компанија која обезбедува услуги од областа на фиксната телефонија во Македонија.

Работењето на телекомуникацискиот сектор во Република Македонија е регулирано со Законот за електронски комуникации („ЗЕК“) донесен во март 2005 година. Според ЗЕК, Друштвото е определено како оператор со Значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на пазарот на фиксни телекомуникациски мрежи и услуги, вклучувајќи го и пазарот за пристап на мрежи за пренос на податоци и закуп на линии.

Во текот на 2012 година, имаше неколку измени во ЗЕК, исто така поголемиот дел од постојните Правилници беа имплементирани или изменети и дополнети од страна на Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“): регулирање на малопродажни цени; технички, употребни и други услови за одредени типови на електронски комуникациски мрежи и инфраструктура, придружни инфраструктурни капацитети и средства; утврдување на метод на пресметување на годишниот надомест за користење на број; доделување на броеви и серија на броеви од планот за нумерација; општи услови; „подземно каблирање“; локален битстрим пристап; големопродажни изнајмени линии; минимален пакет на изнајмени линии.

Во декември 2012 година Агенцијата објави почеток на нов круг анализи на големопродажните пазари: 4 – Услуги за оригинирање на повик; 5 – терминација на повик; 6 – транзитирање на повик во јавни телефонски мрежи на фиксни локации. Конечниот документ се очекува да биде објавен во првиот квартал на 2013 година.

На 5 април 2012 година Агенцијата ја објави општа Регулативна стратегија за наредниот период од пет години (2012-2016). Официјалниот документ е „Петгодишна регулативна стратегија на АЕК“. Главните фокуси на стратегијата се следните: унапредување на регулирањето на големопродажните и малопродажните услуги, воведување на методологија на трошоци базирани на риге LRIC (само на Долгорочни инкрементални трошоци) за фиксни и мобилни говорни услуги, SMS и сл., Пристап од следната генерација („NGA“) и регулирање на FTTH (оптика до домот) во согласност со препораката за NGA, и прераспоредување и доделување на фреквенции за 4G услуги.

Домашниот пазар на електронски комуникации е високо конкурентен со тренд на намалување на цените како за фиксни и така и за мобилни услуги. Со измените на Правилникот за регулирање на малопродажбата, Агенцијата го утврди начинот и постапката за регулирање на малопродажните цени за фиксни говорни телефонски мрежи и услуги на операторот со значителна пазарна моќ на релевантните малопродажни пазари. Ex-ante регулацијата на малопродажбата се заснова на методологијата на ценовно истиснување.

Овие активности резултираа со намалување на цените на некои на големопродажни и малопродажни услуги на Друштвото. На страна на малопродажбата, стандардната месечна претплата за деловните претплатници беше намалена (на исто ниво со приватните корисници). На страна на големопродажбата, имаше промени во надоместоците за интерконекција (терминација и оригинирање), ULL, битстрим пристап и големопродажба на линии за изнајмување (WLR).

Друштвото има обврска за цена базирана на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочно зголемување на трошоците („LRIC“). Во август 2012 година Агенцијата ги објави нацрт резултатите од LRIC Bottom-up трошковниот модел развиен во рамки на Агенцијата за пресметување на цените за локален битстрим (базирани на трошоци) и за малопродажни и големопродажни изнајмени линии, кабелска канализација и неискористени оптички влакна и минимален пакет на изнајмени линии (базирани на трошоци). Како резултат, на 15 јануари 2013 година, Агенцијата донесе одлука за намалување на надоместоците и ја одобри изменетата Референтна понуда за обезбедување на физички пристап и користење на електронската комуникациска инфраструктура и придружните средства (кабелска канализација и неискористени оптички влакна). Новите надоместоци ќе бидат имплементирани од 1 февруари 2013 година.

Белешки кон финансиските извештаи

Во согласност со PSTN миграцијата на мрежата на Друштвото, процес кој ќе трае до крајот на 2013 година, Агенцијата ги одобри предложените измени на Друштвото за големопродажните понуди (процеси, технички услови и цени) кои се применуваат од 1 јануари 2012 година.

Референтните понуди за големопродажни дигитални изнајмени линии ("WS DLL"), локален битстрим пристап и минимален пакет на изнајмени линии беа исто така одобрени од страна на Агенцијата и беа имплементирани нови променети методологии за пресметка на цените (во зависност од должината). Надоместоците за WS DLL и локален битстрим пристап се намалени од 1 декември 2012 година, а надоместоците за минимален пакет на изнајмени линии од 1 јануари 2013 година.

Од август 2006 година, Друштвото има повеќе од 100 акционери како резултат на продажбата на дел од акциите во сопственост на Владата на Република Македонија преку аукциите организирани во текот на јуни 2006 година. Согласно Законот за хартии од вредност, со ова, Друштвото се квалификува како компанија со посебни обврски за известување кои главно се состојат од доставување на квартални, полугодишни и годишни финансиски информации до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија.

Регистрирана адреса на Друштвото е Кеј, 13 Ноември бр.6, 1000 Скопје, Република Македонија. Просечниот број на вработени врз основа на часови на работа во 2012 година беше 1.252 (2011: 1.250).

1.2. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје (во ликвидација), мнозински сопственик на Друштвото), објави дека е спроведена истрага за одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком ги ангажираше White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД донесе одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, и како што беше претходно обелоденето, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија, кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и Законот на САД за спречување на корумпирано однесување во странство („FCPA“). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД („МП“) и Комисијата за хартии од вредност на САД („КХВ“) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Дополнителни информации во врска со интерната истрага се содржани во финансиските извештаи на Друштвото за претходните години.

Во 2011 година, Маѓар Телеком склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ.

Маѓар Телеком склучи двегодишен договор за одложено гонење („ДОГ“) со МП, според кој Маѓар Телеком беше обвинет за прекршување на одредбите од FCPA за спречување на давање поткуп и за две прекршувања на одредбите на FCPA што се однесуваат на водењето на деловните книги и евиденцијата. Во согласност со ДОГ, на 29 декември 2011 година, МП поднесе кривична информација („Информација“) во која овие обвиненија се изнесуваат до Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија. Маѓар Телеком се согласи да ги признае наводите на МП и да преземе одговорност за дејствијата согласно обвинението изнесено во Информацијата. Маѓар Телеком се сложи да плати кривична казна во износ од 59,6 милиони американски долари, да соработува со МП во идни истраги, да се воздржи од какви било прекршувања на сојузниот кривичен закон на САД, да продолжи да ја спроведува програмата за усогласеност и да поднесува извештај за програмата за усогласеност до МП на годишно ниво во текот на времетраењето на ДОГ. МП ќе ги отфрли обвиненијата по завршувањето на двегодишниот период, доколку Маѓар Телеком не го прекрши ДОГ.

На 29 декември 2011 година, КХВ поднесе Тужба („Тужба“) во Окружниот суд на САД за Јужната област на Њујорк и предложи Конечна пресуда против Маѓар Телеком („Конечна пресуда“). Без да ги признае или да ги негира наводите

Белешки кон финансиските извештаи

Во Тужбата, Маѓар Телеком се согласи кон поднесувањето на Тужбата и донесувањето на Конечна пресуда за решавање на истрагата на КХВ. Во Тужбата се наведени граѓански прекршувања на одредбите од FCPA за спречување на давање поткуп, водење на деловните книги и евиденција и за интерни контроли. Со Конечната пресуда, којашто беше одобрена од страна на Окружниот суд на САД за Јужната област на Њујорк на 3 јануари 2012 година, на Маѓар Телеком му е изречена трајна забрана во однос на прекршувањето на овие одредби и се бара од Маѓар Телеком да плати 25,2 милиони американски долари за враќање на нелегално стекната добивка и 6,0 милиони американски долари камата на тие средства за периодот пред донесувањето на пресудата.

Во конечните спогодби, МП и КХВ ги земале предвид пријавувањето на делото од страна на Маѓар Телеком, темелната интерна истрага, корективните мерки и соработката во истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком презема неколку корективни мерки за справување со прашањата што беа идентификувани во текот на овие истраги. Овие мерки вклучуваат чекори кои имаат за цел ревидирање и подобрување на интерните контроли на Маѓар Телеком, како и воспоставување на Програма за корпоративна усогласеност. Програмата за корпоративна усогласеност ја подобрува свесноста за политиките и процедурите за усогласеност на Маѓар Телеком по пат на обуки, работењето на телефонска линија за пријава на прекршоци, и мониторингот и комуникацијата со вработените и подружниците на Маѓар Телеком. Маѓар Телеком останува целосно посветен кон одговорно корпоративно однесување.

На 6 јануари 2012 година, Маѓар Телеком плати кривична казна во износ од 59,6 милиони американски долари во согласност со спогодбата со МП, а на 23 јануари 2012 година Маѓар Телеком плати 25,2 милиони американски долари за враќање на нелегално стекната добивка и 6,0 милиони американски долари камата за периодот пред донесувањето на пресудата во согласност со спогодбата со КХВ, што изнесува вкупно 90,8 милиони американски долари коишто се платени во врска со спогодбите со МП и КХВ.

Погоре наведената спогодба од страна на Маѓар Телеком и поврзаната обврска не беа евидентирани во финансиските извештаи на Друштвото. Овие износи беа одразени во консолидираните финансиски извештаи на Маѓар Телеком и не се одразени во финансиски извештаи на Друштвото.

Според информациите што му беа доставени на друштвото од страна на Маѓар Телеком АД на 2 декември 2009 година, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, на Одборот на директори на Маѓар Телеком му достави „Извештај за Истрага до Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД“ од 30 ноември 2009 година (во понатамошниот текст „Финален извештај“).

Во врска со издавањето на Финалниот извештај и информациите доставени до Друштвото од страна на Маѓар Телеком, во јануари 2010 година, Претседателот на Одборот на директори на Друштвото побара правна и даночна експертиза од трета страна за проценка на потенцијалните сметководствени и даночни импликации што произлегуваат од трансакциите извршени од страна на Друштвото и неговата подружница коишто се предмет на Финалниот извештај.

Надворешните експерти изготвија извештаи (во понатамошниот текст: „Извештаите“) за нивната проценка и ги доставија Извештаите до Претседателот на Одборот на директори на Друштвото и до Раководството на Друштвото и неговата подружница, соодветно. Како резултат, врз основа на анализата на даночните и правните експерти и информациите што му беа достапни на Раководството во врска со трансакциите предмет на Финалниот извештај, беше идентификуван износ од МКД 216.577 илјади како потенцијално даночно влијание, заедно со поврзаната казнена камата, заклучно со 31 Декември 2009 што произлегува од трансакциите спроведени од страна на Друштвото и неговата подружница коишто се предмет на Финалниот извештај. Во 2010 година идентификуваниот износ во врска со потенцијалното даночно влијание, заедно со поврзаната казнена камата изнесуваше МКД 227.972 илјади кои беа исплатени во 2010 година согласно извршна одлука, издадена од страна на Управата за јавни приходи. Исто така, вредноста на еден договор од МКД 105.147 илјади капитализирана во рамките на сопствените акции беше рекласификувана и депризнаена спроти Акумулирана добивка. Другите договори што се идентификувани во Финалниот извештај и извештаите изготвени од даночните и правните експерти во врска со трансакциите извршени од страна на Друштвото биле прикажани како трошок во поврзаните периоди (2001-2007 година).

Во мај 2008 година, Министерството за внатрешни работи („МВР“) на Република Македонија („РМ“) до Друштвото поднесе официјално писмено барање за информации и документација во однос на одредени плаќања за консултантски услуги и авансна дивиденда, како и одредени набавки и договори. Во јуни 2008 година, Друштвото достави копии од побараните документи.

Во октомври 2008 година, Истражниот судија од Основниот суд Скопје 1 – Скопје (кривичен суд) му издаде официјален писмен налог на Друштвото да предаде одредена оригинална документација. Подоцна, во октомври 2008

Белешки кон финансиските извештаи

година, Друштвото официјално и лично ја предаде побараната документација. Од МВР беа доставени дополнителни писмени барања, при што Друштвото ја обезбеди побараната документација.

Врз основа на јавни информации достапни од 10 декември 2008 година имаме сознанија дека Одделот за организиран криминал при МВР ги предал досиејата на канцеларијата на Основното јавно обвинителство за организиран криминал и корупција со предлог да се покрене кривична постапка против Атила Сендреи (поранешен Главен извршен директор на Македонски Телеком АД - Скопје), Ролф Плат (поранешен Главен финансиски директор на Македонски Телеком АД - Скопје), Михаил Кефалојанис (поранешен член на Одборот на директори во Каменимост и поранешен член на одборот на директори во Телемакедонија) и Золтан Кишјухас (поранешен Главен извршен директор на Каменимост и поранешен неизвршен член на Одборот на директори на Македонски Телеком АД - Скопје) поради основано сомнение за извршено кривично дело. За овие лица се предлага да бидат обвинети за „злоупотреба на службена должност и овластувања“ на нивните позиции во Македонски Телеком АД - Скопје преку склучување на договори за консултантски услуги во однос на коишто немало намера ниту пак потреба од какви било услуги за возврат.

Основниот суд Скопје 1 во Скопје, Истражен оддел за организиран криминал достави покана до Друштвото во врска со кривичните пријави против претходно наведените лица и побара изјава дали Друштвото претрпело какви било штети како резултат на наведените договори за консултантски услуги.

По неколку одложувања на судското рочиште за истражната постапка што се води при Основниот Суд Скопје 1 Скопје, на рочиштето одржано на 13 април 2009 година, претставниците на Македонски Телеком АД – Скопје го презентираа ставот на Друштвото дека земајќи ја предвид тековната независна интерна истрага спроведувана од страна на White&Case, а одобрена од страна на Одборот на директори на Друштвото, прерано е да се најави каква било штета којашто би можела да биде причинета со спроведувањето на наведените договори или во врска со нив На 11 мај 2010 година беше изведена експертиза и експерти од Министерството за правда на Република Македонија – Канцеларија за судска експертиза - Скопје, побара дополнителни документи од страна на Друштвото со цел да се подготви експертизата. Експертите побараа дополнителни информации во врска со одредени договори склучени во 2005 и 2006 година, и поврзаните фактури. На 1 ноември 2010 година Друштвото ги собра и достави бараните информации/документи до Канцеларија за судска експертиза.

На 14 март 2011 година, од Основниот суд Скопје 1 Друштвото доби примерок од документот “Наод и мислење”, од ноември 2010 година, издаден од Бирото за судско вештачење на Основниот суд Скопје 1 како резултат од вештачењето. Документот „Наод и мислење“ се однесува на и содржи заклучоци за пет договори склучени со Чаптекс и Космотелко во 2005 и 2006 година, а кои претходно биле разгледани од страна на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком. Во документот “Наод и мислење” се заклучува дека, врз основа на овие договори биле направени издатоци во износ од 3,975 милиони евра од страна на Друштвото и Каменимост кон Чаптекс “без доказ за извршени услуги”; соодветно, акционерите на Друштвото и Каменимост, пропорционално на нивниот акционерски удел, претрпеле штети во погоре наведениот вкупен износ како резултат на намалените средства за плаќање на дивиденда во 2005 и 2006 година.

Врз основа на јавно достапните информации имаме сознание дека јавниот обвинител во 2011 година поднел обвинителен акт против г-дин Сендреи, г-дин Кишјухас и г-дин Плат, но не и против г-дин Кефалојанис. Судското рочиште се одржа на крајот на 2011 година, но беше одложено бидејќи судот не можеше да го обезбеди присуството на ниту еден од обвинетите. Друштвото, како оштетена страна во овој случај, нема добиено официјална судска покана за рочиштето.

Според прашањата поставени од страна на истражниот судија би можело да се заклучи дека јавниот обвинител го ослобува Друштвото како оштетена страна од дејствијата на обвинетите. Сепак, врз основа на содржината на налогот за вештачење издаден од истражниот судија, и врз база на вештачењето, може да се заклучи дека сега оштетени страни се акционерите на Друштвото (Каменимост АД Скопје, Република Македонија и малцинските акционери), а отука и државниот буџет, бидејќи Република Македонија е акционер во Друштвото. Поради тоа, јавниот обвинител треба да појасни кој се смета за оштетена страна во овој конкретен случај, што е од големо значење за позицијата на Друштвото во оваа постапка и за неговите понатамошни активности. Во моментот нема никакви индикации дека Друштвото може да се смета за одговорно и да му се наложи да плати пенали или парични казни за кривичната постапка којашто е иницирана против поединците и соодветно Друштвото нема признаено резервирање.

На 23 февруари 2012 година Друштвото доби барање за документација од Управата за финансиска полиција на Министерството за финансии на РМ во врска со одреден договор за консултантски услуги и поврзаната

Белешки кон финансиските извештаи

документација, коишто беа доставени и до White & Case во текот на интерната истрага. Друштвото соодветно одговори на барањето.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од било кое регулаторно тело или други надворешни страни, освен оние опишани погоре, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи може да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

Белешки кон финансиските извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Овие финансиски извештаи, во сите материјални износи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (објавен во Службен весник на РМ бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10, 24/11 и 166/12) и Правилникот за водење сметководство (Издадени во Службен весник на РМ бр. 159/2009 и 164/2010), кадешто беа објавени Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), од МСФИ 1 до МСФИ 8, Меѓународните сметководствени стандарди (МСС) од МСС1 до МСС 41, Толкувањата на Комисијата за толкување на меѓународно финансиско известување (КТМФИ) од КТМФИ 1 до КТМФИ 17 и Толкувањата на Постојниот комитет за толкување ПКТ од ПКТ7 до ПКТ 32, кои беа издадени. МСФИ 9, МСФИ 10, МСФИ 11, МСФИ 12, МСФИ 13, КТМФИ 18, КТМФИ 19 и КТМФИ 20 не се вклучени во Правилникот за водење сметководство и не се применети од страна на Друштвото. МСФИ (вклучувајќи го и МСФИ1), беа првично објавени во Службен весник во 1997 година и оттогаш беа неколку пати ажурирани. Последното ажурирање беше во декември 2010 година.

Друштвото ги применува сите релевантни стандарди, измени и толкувања кои беа објавени во Службен весник.

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што оценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациска валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациска валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски искажани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски искажани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември 2012 и 2011 година беа како што следи:

	2012	2011
	МКД	МКД
1 УСД	46,65	47,53
1 ЕУР	61,50	61,51

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Белешки кон финансиските извештаи

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (расположливи за продажба и по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

2.3.1. Финансиски средства

Друштвото ги класификува финансиските средства во следниве категории:

- а) финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата
- б) заеми и побарувања
- в) финансиски средства расположливи за продажба

Класификацијата зависи од целите за коишто се стекнати овие средства. Раководството ја определува класификацијата на финансиските средства при првичното признавање.

Стандардните продажби и купувања на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, т.е. на датумот на кој Друштвото презело обврска за продажба или купување на средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трансакциските трошоци за сите финансиски средства коишто не се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата. Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат по објективна вредност, а трансакциските трошоци се признаваат како трошок во добивката или загубата.

На секој датум на извештајот за финансиска состојба, Друштвото проценува дали има објективни докази дека финансиското средство е оштетено. Постојат објективни докази за оштетување доколку како резултат на настани на загуба што се случиле по првичното признавање на средството има влијание на проценетите идни парични текови на финансиското средство или група на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат.

Загубите од оштетување на финансиски средства се признаваат во добивката или загубата наспроти сметки за исправка за да се намали сегашната вредност се до депривирање на финансиското средство, кога нето сегашната вредност (вклучувајќи и било какви загуби од оштетување) се депривира од Извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите при депривирањето се пресметуваат како разлика помеѓу приливите од продажба и нето сегашната вредност којашто е депривираена.

Финансиските средства престануваат да се признаваат (депривирање) кога правото да се примаат парични приливи од инвестицијата е истечено или пренесено и Друштвото ги има пренесено значајните ризици и придобивки од сопственоста.

- (а) Финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата

Оваа категорија ги содржи оние финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата при нивното првично признавање. Финансиското средство е класификувано во оваа категорија доколку е така одредено од страна на раководството кое донесува одлуки за набавка и продажба врз основа на нивната објективна вредност во согласност со инвестиционата стратегија на Друштвото за чување на вложувањата во сопственото портфолио се до моментот на појавување на поволни пазарни услови за нивна продажба.

Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се прикажуваат по објективна вредност. Добивките и загубите коишто произлегуваат од промената на објективната вредност на финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настануваат.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да ја добие наплатата на истата и кога економските користи се веројатни.

Белешки кон финансиските извештаи

(б) Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активниот пазар. Тие се вклучени во обртни средства, со исклучок на оние чие доспевање е по 12 месеци, по датумот од извештајот за финансиска состојба. Овие се класифицирани како нетековни средства.

Следниве ставки се вклучени во категоријата „заеми и побарувања“:

- парични средства и еквиваленти на паричните средства
- депозити во банки
- побарувања од купувачите
- останати побарувања
- заеми на вработени
- побарувања и заеми на трети лица

Заемите и побарувањата првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од средства во благајна, депозити по видување и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Доколку се случи исправка на вредноста на парични средства и еквиваленти на паричните средства, истата ќе биде признаена во добивката или загубата (расходи од финансирање).

Побарувања од купувачите и останати побарувања

Побарувањата од купувачите и останатите побарувања првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка и намалени за исправка на вредноста заради оштетување. Исправката на вредност заради оштетување на побарувањата од купувачите и останатите побарувања се формира кога постојат објективни докази дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани износи согласно оригиналните услови на побарувањето. Значајните финансиски потешкотии на должникот, веројатноста дека ќе влезе во стечај или финансиска реорганизација и задоцнетото плаќање се сметаат за индикатори дека побарувањето е оштетено.

Доколку има објективни докази дека настанало оштетување на заеми и побарувања признаени по амортизирана вредност, износот на исправката на вредност се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на предвидените идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои се уште не се случени) дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на финансиското средство (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Сегашната вредност на средството е намалена со користење на сметка за исправка, а износот на загубата е признаен во добивката или загубата (Останати расходи од работењето - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Политиката на Друштвото за групна проценка за оштетување се базира на старосната структура на побарувањата поради големиот број од релативно слични видови на купувачи.

За најголемите купувачи и странските купувачи, како и за купувачи кои се во процес на ликвидација или стечај, исправката е пресметана на индивидуална основа. Во 2011 година Друштвото изврши детална анализа на портфолијата на купувачи, и во индивидуалното вреднување ги вклучи исто така и корисниците на интерконекциски услуги. Индивидуално вреднување исто така се врши во специјални околности.

Кога побарувањето од купувачот е ненаплатливо, се отпишува преку добивката или загубата (Останати оперативни трошоци - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања) со паралелно ослободување на кумулираната исправка на сметката за исправка на побарувањата од купувачите. Последователните враќања на износите претходно отпишани се пребиени со признаените исправки на вредност во добивката или загубата.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка на

Белешки кон финансиските извештаи

побарувањата. Сегашната вредност на финансиското средство на датумот на кој се враќа загубата не смее да ја надмине амортизираната вредност која би била пресметана доколку оштетувањето не било признаено. Вредноста на вратената загуба ќе биде признаена во добивката или загубата како намалување на Останати расходи од работењето (Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Износите кои се должат кон и побаруваат од другите мрежни оператори се прикажани на нето основа во случаите каде постои право за пребивање и износите се подмируваат на нето основа (како на пример побарувањата и обврските поврзани со меѓународен сообраќај).

Заеми за вработени

Заемите за вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на дадените заеми и првичната објективна вредност на заемите за вработени се признава како однапред платени бенефиции на вработени. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека однапред платените бенефиции на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот.

Загубите од исправката на заемите за вработени, доколку се случат, се признаваат во добивката или загубата (трошоци за вработени).

(в) Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативи кои се или одредени во оваа категорија или не се класифицирани во некоја од другите категории. Тие се вклучени во нетековните средства освен ако раководството има намера да ги продаде финансиските средства во рок од 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба. Стекнувањето и продажбата на финансиските средства се признаваат на денот на тргувањето - датумот на кој Друштвото се обврзува да купи или продаде некое средство.

По првичното признавање, сите финансиски средства расположливи за продажба се мерат по објективна вредност со исклучок на некој инструмент кој што не е котиран на активниот пазар и чија што објективна вредност не може реално да се измери и во тој случај истиот се прикажува по набавна вредност, вклучувајќи ги трансакциските трошоци намалени за трошоците на оштетувањето. Намерата на Друштвото е да ги отуѓи овие средства кога ќе се појават поволни услови на пазарот за нивна продажба. Промените на објективната вредност на финансиските средства кои се класификувани како расположливи за продажба се признаваат во Останата сеопфатна добивка. Кога финансиските средства, класификувани како расположливи за продажба ќе се продадат или ќе претрпат оштетување, акумулираната објективна вредност, признаена во капиталот, се вклучува во добивката или загубата, како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност.

Друштвото оценува на секој датум на извештајот за финансиска состојба дали има објективен доказ дека финансиското средство е оштетено. Објективен доказ за оштетување има, кога како резултат на настани на загуба кои се случиле по првичното признавање на средството има влијание врз проценетите идни парични текови на финансиските средства или групата на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат. Доколку постои таков доказ за финансиски средства расположливи за продажба, кумулативната нереализирана добивка (доколку постои) е рекласифицирана од Останат сеопфатен приход во Добивката или загубата и секоја останата разлика е исто така признаена во Добивката или загубата (Финансиски приходи). Загубите поради оштетување признаени во добивката или загубата за капитални инструменти не се признаваат повторно преку добивката или загубата.

Доколку финансиските средства расположливи за продажба се продадени или откупени, и поради тоа депризнаени, корекцијата на објективната вредност акумулирана во капитал е рекласифицирана од Останата сеопфатна добивка во Добивката или загубата (Финансиски приход).

2.3.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Белешки кон финансиските извештаи

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучуваат трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот и доколку номиналната продажна цена е повисока од набавната вредност на телефонот. Доколку номиналната продажна цена е пониска од набавната, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Нетековни средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониска од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и рабати и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демонтажување и отстранување на средството како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37-Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Ставките на недвижностите, постројките и опремата се ревалоризираат на крајот на годината со примена на официјалните коефициенти на пораст на индексот на цените на основните индустриски производи. Таквите коефициенти се применуваат на набавната вредност или на најскорешната проценка и на акумулираната амортизација за нивната вредност да биде приближна на трошокот за нивна замена. Нето ефектот на ревалоризацијата на недвижностите, постројките и опремата се евидентира во корист на ревалоризационата резерва. Последна ревалоризација беше извршена во 2000 година.

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се опишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Белешки кон финансиските извештаи

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во добивката или загубата како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата (Останати оперативни приходи).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема види белешка 11.

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2012	2011
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски централи	10	10
Компјутери	4	4
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	4-10	4-10
Останато	2-15	2-15

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Ставките на нематеријалните средства се ревалоризираат на крајот на годината со примена на официјалните коефициенти на пораст на индексот на цените на индустриски производи. Таквите коефициенти се применуваат на набавната вредност или на најскорешната проценка и на акумулираната амортизација за нивната вредност да биде приближна на трошокот за нивна замена. Нето ефектот на ревалоризацијата на нематеријалните средства се евидентира во корист на ревалоризационата резерва. Последна ревалоризација беше извршена во 2000 година.

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 12).

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2012	2011
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно.

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како

Белешки кон финансиските извештаи

нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат од оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како пондериран просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не-случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, кој ги вклучува и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите на Друштвото се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции се повторно издадени примениот надоместок (намален за било кои директно припишани променливи трошоци и поврзаниот ефект на данокот на добивка) се вклучува во капиталот кој се однесува на имателите на акции на Друштвото.

2.12. Законски резерви

Друштвото издвојува законска резерва која се формира по пат на издвојување од нето добивката. Оваа резерва се пресметува и издвојува како процент утврден со закон и не може да биде помал од 15% од добивката, се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

2.13. Ревалоризациони резерви

Ревалоризационите резерви се однесуваат на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства и претставува кумулативен пораст на сегашната вредност користејќи ги официјалните коефициенти на пораст на индексот на цените на индустриски производи на денот на ревалоризацијата. Последната ревалоризација на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства беше извршена во 2000 година.

2.14. Приходи

Приходите од дадени услуги и продажба на опрема (види белешка 17), се прикажани намалени за ДДВ и попусти. Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, и кога е веројатно дека ќе настане прилив на идни економски користи во Друштвото и специфичните критериуми од МСС 18 за продажбата на производи и давањето на услуги се исполнети за давањето на секоја од услугите на Друштвото и продажбата на производи.

На купувачите на Друштвото им се доделуваат поени за лојалност (кредитни поени) врз основа на користењето на услугите на Друштвото, вклучувајќи го и навременото плаќање на фактурите. Наградите за лојалност можат да се акумулираат и искористат со цел да се остварат идни придобивки (пр. Телефони, телекомуникациска опрема и сл.) на Друштвото. Кога купувачите ќе ги заработат нивните кредитни поени, објективната вредност на заработените кредитни поени се одзема од фактурираниот приход на купувачот, и се признава во Останати обврски (Одложен приход). При искористувањето (или истекувањето) на поените, Одложениот приход се ослободува во приход како што купувачот го искористува (или откажува) неиспорачаниот елемент од пакетот.

Приходите од оперативен наем се признаваат на праволиниска основа во текот на периодот во кој се дава услугата.

2.14.1. Приходи од фиксна телефонија

Приходите произлегуваат од услуги дадени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците типично вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај. Друштвото ги смета различните елементи на ваквите договори како поединечни приходи и го признава секој од овие приходи користејќи го методот на остаточна вредност. Овие елементи се идентификувани и поделени, бидејќи истите имаат самостојна вредност и се продаваат и одделно освен во пакет. Затоа Друштвото признава приход за сите овие елементи користејќи го методот на остаточна вредност при што вредноста земена во предвид за алоцирање на поодделните елементи е еднаква на вкупната вредност земена во предвид минус објективната вредност на неискористените елементи.

Друштвото им овозможува на клиентите теснопојасен и широкопојасен пристап до нејзината фиксна и телевизиска мрежа. Приходите од услуги се признаваат кога услугите се дадени во согласност со договорните одредби и услови. Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Приходите и трошоците поврзани со продажба на телекомуникациска опрема и додатоци се признаваат кога производите се доставени, под услов да не постојат неисполнети обврски од страна на Друштвото кои имаат влијание врз конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот.

Приходите од аудио текст услуги (говорни и неговорни) се признаени на бруто основа бидејќи обезбедувањето на овие услуги преку мрежата е одговорност на Друштвото, Друштвото ја утврдува цената на овие услуги и ги сноси значајните ризици од овие услуги, во спротивно се прикажани на нето основа.

Трети лица кои се корисници на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за телефонски разговори. Овие приходи од големопродажен (влезен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекциски) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен снабдувач на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаени во периодот на користење на мрежата.

Белешки кон финансиските извештаи

2.14.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи на корисниците. Приходите од говорни и услуги за податоци кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на корисникот.

Приходите од договори за интегрирани решенија кои бараат доставување на производи и/или услуги генерално се покриени со договори со фиксни цени и приходите се признаваат врз основа на процент на довршеност земајќи го превид односот на направените трошоци за извршената работа во врска со договорот и проценетите вкупни трошоци од договорот.

Приходите од продажбата на хардвер се признаваат кога ризикот од сопственоста значително ќе се пренесе на корисникот, обезбедувајќи дека не постојат неисполнети обврски кои влијаат на конечното прифаќање на договорот од страна на корисникот. Било какви трошоци во однос на овие обврски се признаваат кога соодветниот приход е признаен.

Приходите од договори за изградба се евидентираат со употреба на метода на процент на довршеност. Степенот на довршеност се утврдува врз основа на трошоците направени до тој датум во однос на проценетите вкупни трошоци. Побарувањата од договори за изградба се класификуваат во извештајот за финансиската состојба како Побарувања од купувачи и останати побарувања.

2.15. Бенефиции на вработените

2.15.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ниедна друга пензиска програма или план за пост пензиски бенефиции и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото., за кои е призната соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни бенефиции на тековните и поранешните работници.

2.15.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.15.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за

Белешки кон финансиските извештаи

отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.16. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 19.

2.17. Данок од добивка

Друштвата не треба да плаќаат данок на добивка на нивната добивка пред оданочување (заработена од 1 јануари 2009 година) додека таа добивка да се распредели во форма на дивиденда или во други форми на распределување на добивката. Доколку се исплати дивиденда, треба да се плати 10% данок на добивка во моментот на исплата на дивидендата, без оглед дали во парична или во непарична форма, на странски нерезидентни правни лица, и странски и домашни физички лица. Дивидендите исплатени на резидентни правни лица се изземени од плаќање данок. Освен на распределбата на дивиденди, данок се плаќа и на необитните трошоците направени во таа фискална година, намалени за износот на даночното одобрување и други даночни олеснувања.

2.18. Наеми

2.18.1. Оперативен наем - Друштвото како наемодавател

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18.2. Оперативен наем - Друштвото како наемател

Трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во добивката или загубата на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.19. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

2.20. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки може да се рекласифицираат за компаративни цели. Материјални промени во образложенијата, ако ги има, се детално опишани во соодветните белешки.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата, освен финансиските средства класифицирани како расположливи за продажба кои се признаваат во друг сеопфатен приход. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на неговите средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Белешки кон финансиските извештаи

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот на Друштвото.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните готовински текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени” и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, МСФИ 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабилни на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал. Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијабилните на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина, затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи се ажурирани да ја одразуваат тековната економска ситуација.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР како докажана стабилна валута .

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти изразени во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

Друштвото акумулираше повеќе готовина во ЕУР и УСД во споредба со неговите обврски кон добавувачи во ЕУР и УСД. На 31 декември 2012 година, доколку МКД би било 1% (2011 година: 1%) послабо или посилено во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 35.394 илјади (2011 година: МКД 41.244 илјади), соодветно. На 31 декември 2012 година, доколку МКД би бил 1% (2011 година: 1%) послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 513 илјади (2011 година: МКД 872 илјади), соодветно.

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните готовински текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Каматниот ризик и ризикот од приносот на инвестицијата се од секундарна важност споредено со сигурносните цели и целите за ликвидноста опишани погоре. Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Белешки кон финансиските извештаи

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци. Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијае врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2012 година, Друштвото имаше депозити во износ од МКД 4.504.162 илјади (вклучувајќи и депозити по видување), при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвика зголемување (*ceteris paribus*) на каматата која се добива од МКД 45.042 илјади на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2011 година, Друштвото има депозити во износ од МКД 6.247.685 илјади (вклучувајќи и депозити по видување), при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвика зголемување (*ceteris paribus*) на каматата која се добива од приближно МКД 62.477 илјади на годишно ниво додека слични намалувања ќе предизвикаат исти намалувања во каматата која се добива.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акционерски капитал на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијабилите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2012 година и 31 декември 2011 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијабилите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2012 година Друштвото има МКД 50.828 илјади инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои што јавно се тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 10.166 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои јавно се тргуваат на македонската берза на 31 декември 2011 година изнесува МКД 54.083 илјади, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 10.817 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Во случај кога расположливите средства на Друштвото го надминуваат вкупниот износ на добиени банкарски гаранции спомнати погоре, финансиското инвестирање на расположливите парични средства се врши во согласност со проценка на банкарскиот ризик базиран на CAEL методологијата како индиректен систем на оценување.

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

Белешки кон финансиските извештаи

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција
- Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција. Во овој случај одредувањето на ограничувањата на соработниците по банки ќе бидат направени во согласност со CAEL методологијата (оцена на ризичните делови на банката – капитал, средства, добивка и ликвидност).

CAEL методологијата, во основа ги оценува финансиските показатели на банките кои се составен дел од четирите CAEL компоненти – Капитал, Средства, Добивка и Ликвидност. Крајната оценка на банките (на скала од 1 до 5) е поврзана со работењето и перформансите на банките за анализираниот период. Политика на Друштвото е да инвестира во банки чија конечна оценка варира во рамките на следниве 3 ранга:

A - Банки со оцена од 1,84 до 2,45 – инвестиции кои не надминуваат 80% од акционерскиот капитал на банката

B - Банки со оцена од 2,46 до 3,07 – инвестиции кои не надминуваат 70% од акционерскиот капитал на банката

C - Банки со оцена од 3,08 до 3,69 – инвестиции кои не надминуваат 60% од акционерскиот капитал на банката

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на оптужување, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитниот ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за исправката на вредноста признаена на денот на извештајот за финансиска состојба.

Најголемата вредност на депозит во 2012 година е МКД 1.699.245 илјади деноминирани во ЕУР 27.630 илјади (2011: МКД 1.383.862 илјади). Дополнително Друштвото има депозити во 4 домашни банки (2011: 4 домашни банки).

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио ќе остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Белешки кон финансиските извештаи

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на готовинските текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа од страна на Секторот за управување со готовина.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2012 и 2011 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконтирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2012 година е како што следува:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци
		доспеваат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачите	677.296	306.761	370.337	198	-
Обврски кон поврзани страни	672.400	575.066	97.160	174	-
Останати финансиски обврски	1.109.423	132.752	-	195.334	781.337
	<u>2.459.119</u>	<u>1.014.579</u>	<u>467.497</u>	<u>195.706</u>	<u>781.337</u>

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2011 година е како што следува:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци
		доспеваат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачите	618.157	287.218	302.972	27.967	-
Обврски кон поврзани страни	494.470	314.735	179.735	-	-
Останати финансиски обврски	37.655	37.655	-	-	-
	<u>1.150.282</u>	<u>639.608</u>	<u>482.707</u>	<u>27.967</u>	<u>-</u>

3.2. Управување со капитални ризици

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2012 година е МКД 17.169.567 илјади, според локалните општоприфатени сметководствени принципи (2011: МКД 17.686.517 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2011: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 1.916.777 илјади (2011: МКД 1.916.777 илјади) претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 16.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана со годишната сметка и финансиските извештаи, зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат,

Белешки кон финансиските извештаи

односно кој ги надминуваат законските резерви и резервите определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и останати обврски, главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднувани и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во проценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. Пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 148.363 илјади (2011: МКД 133.582 илјади). Види белешка 11 и 12 за промените направени во корисниот век во годините за кои се известува.

Друштвото постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се на поставување на оптички кабли. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Друштвото спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со старите платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постарите платформи вообичаено не треба да се скратува.

Во 2012 година Друштвото спроведе ревизија на корисен век на ниво на средство кој произлезе од проектот на Друштвото за PSTN миграција, што генерално резултираше со скратување на нивниот корисен век.

Белешки кон финансиските извештаи

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Надоместувачката вредност се добива по пат на пресметка, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку оштетувањето е утврдено со методот на употребна вредност, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоци за продажба (ако може да се утврди), за да се утврди точниот износ на оштетувањето. Земајќи предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетеноста базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 2% (2011: 2%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Друштвото во пресметката користи метод на објективна вредност намалена за трошоци за продажба. Дисконтната стапка која се користеше беше 9,46% (2011: 9,39%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување.

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за другите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1 (б)). Овие фактори се разгледуваат периодично, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Во 2011 година Друштвото изврши детална анализа на портфолиото на клиенти и во индивидуалното вреднување ги вклучи и корисниците на интерконекциски услуги. Покрај тоа, Друштвото ја анализираше и природата на деловното работење (приватни корисници, деловни корисници, корисници на фиксна линија и сл.) како и ефикасноста на наплатата, што резултираше во промени во пресметките и помала исправка на побарувањата од купувачи и останати побарувања во 2011 година. Во 2012 година Друштвото спроведе детална анализа на групите на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна сегментација на деловните корисници како и промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со намалена исправка на побарувањата во 2012 година.

Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%, Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети.

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Трошоците за стекнување на претплатници примарно вклучуваат загуби од продажба на опрема (приходите и трошоците се прикажани на бруто основа) и надоместоци платени на агенти за стекнување на претплатници. Агентите кои работат за Друштвото исто така трошат дел од нивните надоместоци за маркетинг на производите на Друштвото, додека определен дел од маркетинг трошоците на Друштвото треба да се сметаат како трошоци за стекнување на претплатници. Директните надоместоци наплатени од претплатниците за активирање или поврзување се маргинални во споредба со трошоците за стекнување. Овие приходи и трошоци се признаени кога претплатникот ќе биде приклучен на фиксната мрежа на Друштвото. Ваквите трошоци или приходи не се капитализирани или одложени.

Белешки кон финансиските извештаи

Овие трошоци за стекнување (загуби) се признати веднаш бидејќи не се точно деливи од другите маркетинг трошоци. Вкупниот износ на трошоци за надоместоци платени на агенти во 2012 година изнесува МКД 13.512 илјади (2011: 10.556 илјади).

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2012	2011
Депозити по видување	237.852	540.719
Благајна	22	33
	<u>237.874</u>	<u>540.752</u>

Каматната стапка на депозити по видување во банки се движи од 1,00% до 1,25% на годишно ниво (2011: 0,30% до 2,25% на годишно ниво). Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства се изразени како што следи:

Во илјади денари	2012	2011
МКД	174.022	160.346
ЕУР	62.468	380.387
УСД	1.351	5
Останато	33	14
	<u>237.874</u>	<u>540.752</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување по категории и по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2012	2011
Кредитен рејтинг на Гарантот: А+	58.538	9.668
Кредитен рејтинг на Гарантот: А	115.400	267.510
Кредитен рејтинг на Гарантот: ВВВ	-	251.472
Кредитен рејтинг на Гарантот: ВВВ-	50.627	-
Кредитен рејтинг на Гарантот: В-	-	12.069
Кредитен рејтинг на Гарантот: ССС	13.287	-
	<u>237.852</u>	<u>540.719</u>

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Депозитите во банки претставуваат парични средства во реномирани домашни банки, со каматна стапка од 1,15% до 2,70% годишно (2011: од 1,30% до 4,35% годишно) и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банките е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2012	2011
МКД	350.026	1.840.692
ЕУР	3.916.284	3.866.274
	<u>4.266.310</u>	<u>5.706.966</u>

Во продолжение е даден прегледот по банки и категории и по кредитен рејтинг на Гаранторот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2012	2011
Кредитен рејтинг на Гарантот: А+	4.026.939	4.061.623
Кредитен рејтинг на Гарантот: А	239.371	1.254.062
Кредитен рејтинг на Гарантот: ВВВ	-	391.263
Кредитен рејтинг на Гарантот: В-	-	18
	<u>4.266.310</u>	<u>5.706.966</u>

Белешки кон финансиските извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

Во илјади денари	2012	2011
Побарувања од купувачи - домашни	2.306.053	2.445.563
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(947.741)</u>	<u>(987.740)</u>
Побарувања од купувачи-домашни-нето	1.358.312	1.457.823
Побарувања од купувачи-странски	27.566	39.203
Побарувања од поврзани страни	645.353	567.137
Заеми дадени на компании	9.000	9.000
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(9.000)</u>	<u>(9.000)</u>
Заеми дадени на компании-нето	-	-
Заеми дадени на трети страни	3.500	3.470
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(3.500)</u>	<u>(3.470)</u>
Заеми дадени на трети страни-нето	-	-
Заеми за вработени	116.055	120.119
Останати побарувања	13.393	4.817
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(1.205)</u>	<u>(1.205)</u>
Останати побарувања - нето	<u>12.188</u>	<u>3.612</u>
Финансиски средства	2.159.474	2.187.894
Аванси дадени на добавувачите	76.737	122.489
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(62.817)</u>	<u>(74.050)</u>
Аванси дадени на добавувачите - нето	13.920	48.439
Претплати и пресметани приходи	<u>77.684</u>	<u>61.982</u>
	<u>2.251.078</u>	<u>2.298.315</u>
Намалено за нетековен дел: Останати побарувања	-	(1.774)
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(96.218)	(98.572)
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи - домашни	<u>(232.390)</u>	<u>(211.339)</u>
Тековен дел	<u>1.922.470</u>	<u>1.986.630</u>

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Т- Мобиле Македонија – АД Скопје, Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 28).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница. Заеми дадени на трети страни претставува заем со референтната каматна стапка на 6 месечен ЕУРИБОР со маргина од 0,3%. Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 6,25% и 9,45% годишно (2011: 6,25% и 9,45% годишно).

Останати побарувања содржи ограничени парични средства во износ од МКД 1.987 илјади, на 31 декември 2011 година, коишто претставуваат гаранции издадени за продажба на проекти. На 31 декември 2012 година не постојат такви видови на гаранции.

Сите нетековни побарувања се со датум на доспевање до 15 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2012 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 1.156.605 илјади (2011: МКД 1.326.979 илјади) има исправка на вредноста. Старосната структура на овие побарувања е како што следи подолу.

Во илјади денари	2012	2011
Помалку од 30 дена	97.138	165.974
Помеѓу 31 и 180 дена	85.711	154.991
Помеѓу 181 и 360 дена	44.872	55.931
Повеќе од 360 дена	<u>928.884</u>	<u>950.083</u>
	<u>1.156.605</u>	<u>1.326.979</u>

На 31 декември 2012 година, побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 117.659 илјади (2011: МКД 34.756 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Тие главно се однесуваат на корисници на услуги за интерконекција кои се проценуваат на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и сегашните очекувања

Белешки кон финансиските извештаи

Во 2012 година со деталната анализа направена на групите на купувачи на кои се применува групна проценка за оштетување, на определени побарувања од деловни корисници и државни институции кои припаѓаат во одредена категорија и согласно старосна структура се застарени нема исправка врз основа на минато искуство за однесувањето на купувачите при плаќање (види белешка 2.3.1 и 4.3).

Анализата на овие застарени побарувања од домашни купувачите е дадена подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Помалку од 30 дена	37.824	154
Помеѓу 31 и 60 дена	28.763	12.230
Помеѓу 61 и 90 дена	13.943	5.379
Помеѓу 91 и 180 дена	18.707	16.083
Помеѓу 181 и 360 дена	18.406	901
Повеќе од 360 дена	16	9
	<u>117.659</u>	<u>34.756</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 947.741 илјади (2011: МКД 987.740 илјади). Од оваа вредност, МКД 885.542 илјади (2011: 910.661 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања, додека вредноста од МКД 4.037 илјади (2011: МКД 3.573 илјади) се побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност. Дополнително Друштвото има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 58.162 илјади (2011: МКД 73.506 илјади).

Износот на исправка главно е резултат на побарувања кои се доспеани повеќе од 720 дена. Вкупната вредност на побарувањата за кои е направена исправка за целата нивна вредност е МКД 859.670 илјади (2011: 880.443 илјади). Овие побарувања се главно од купувачи кои се исклучени во две насоки, купувачи кои се демонтирани, тужени купувачи и купувачи кои веќе не ги користат услугите на Друштвото.

Објективните вредности на финансиските средства во побарувања од купувачите и останати побарувања по категории се како што следат подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Побарувања од купувачи-домашни-нето	1.358.312	1.457.823
Побарувања од купувачи-странски	27.566	39.203
Побарувања од поврзани страни	645.353	567.137
Заеми за вработени	116.055	120.119
Останати побарувања	12.188	3.612
	<u>2.159.474</u>	<u>2.187.894</u>

Движење на исправката на вредноста на сомнителни и спорни побарувања од домашни купувачи:

Во илјади денари	2012	2011
Исправка на вредност на 1 јануари	987.740	1.133.490
Трошок/(ослободување) во текот на годината	5.334	(56.744)
Отпис	(45.333)	(89.006)
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>947.741</u>	<u>987.740</u>

Движење на исправката на вредност на аванси дадени на добавувачи.

Во илјади денари	2012	2011
Исправка на вредност на 1 јануари	74.050	74.050
Ослободување на исправката	(11.233)	-
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>62.817</u>	<u>74.050</u>

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

Белешки кон финансиските извештаи

На 31 декември 2012 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 19.929 илјади (2011: МКД 34.276 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и тековните очекувања. Анализата на овие застарени побарувања од странски купувачи е како што следи подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Помалку од 30 дена	4.387	3.544
Помеѓу 31 и 60 дена	2.212	2.615
Помеѓу 61 и 90 дена	1.386	2.354
Помеѓу 91 и 180 дена	359	3.032
Помеѓу 181 и 360 дена	604	438
Повеќе од 360 дена	10.981	22.293
	<u>19.929</u>	<u>34.276</u>

Друштвото има побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 35.888 илјади (2011: МКД 29.020 илјади). За сегашната вредност на заемите и побарувањата, кои инаку би биле застарени, а се со изменети услови, не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените готовински текови се сметаат за сигурни.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2012	2011
МКД	1.571.843	1.670.583
ЕУР	349.366	311.471
УСД	38	1.207
Останато	1.223	3.369
	<u>1.922.470</u>	<u>1.986.630</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи коишто не се застарени, ниту пак им е извршена исправка на вредноста се како што следи подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Група 1	502.811	576.671
Група 2	193.773	209.999
Група 3	102.815	85.819
	<u>799.399</u>	<u>872.489</u>

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од странските купувачи коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се како што следи подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Група 1	1.480	2.787
Група 2	6.157	2.140
	<u>7.637</u>	<u>4.927</u>

Група 1 - Корисници коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање.

Група 2 - Корисници коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање.

Група 3 - Корисници коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање.

Белешки кон финансиските извештаи

8. ОСТАНАТИ ДАНОЦИ

8.1. Побарувања по останати даноци

Во илјади денари	2012	2011
Побарувања по ДДВ	6.917	6.714
Останати даночни побарувања	<u>489</u>	<u>565</u>
	<u>7.406</u>	<u>7.279</u>

8.2. Обврски по останати даноци

Во илјади денари	2012	2011
Обврски по ДДВ и останати даночни обврски	<u>20.603</u>	<u>36.579</u>
	<u>20.603</u>	<u>36.579</u>

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2012	2011
Материјали	128.622	117.143
Трговски стоки	56.566	59.434
Исправка на вредност на залихите до нето продажна вредност	<u>(6.746)</u>	<u>(7.724)</u>
	<u>178.442</u>	<u>168.853</u>

Движење на исправката на вредност на залихите до нето продажна вредност:

Во илјади денари	2012	2011
Состојба на 1 јануари	7.724	4.429
Трошок за годината	1.195	5.927
Отпис на залихи	<u>(2.173)</u>	<u>(2.632)</u>
Состојба на 31 декември	<u>6.746</u>	<u>7.724</u>

Намалувањето на вредноста на залихите главно се однесува на застарените материјали (главно кабли, рутери и сплитери) и трговска стока. Отписот на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба

10. НЕТЕКОВНИ СРЕДСТВА НАМЕНЕТИ ЗА ПРОДАЖБА

Нетековните средства наменети за продажба вклучуваат недвижности, постројки и опрема, главно згради на Друштвото, чија сегашна вредност ќе биде остварена главно преку нивна продажба или размена, наместо преку континуирана употреба кој раководството не ја смета за веројатна. Намерата на раководството е да ги продаде или размени овие средства во рок од една година, со можност за пролонгирање на рокот зависно од околностите. Постои план за продажба или размена на овие средства и раководството започна со активна продажба на пазарот по разумна цена или пак за нив веќе постои договор за продажба со одреден купувач. Во 2011 година Друштвото потпиша договор да размени три нејзини административни згради и паричен надомест во замена за нова зграда во 2012 година. Сегашната вредност на овие три згради во износ од МКД 547.485 илјади беше рекласифицирана како средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2011 година. Во 2012 година трансакцијата беше завршена и новостекнатата зграда во износ од МКД 2.078.954 илјади беше призната како недвижности, постројки и опрема (види белешка 11) додека продадените административни згради беа депризнаени со сегашна вредност од МКД 548.223 илјади во моментот на депризнавање, што резултираше во нето добивка од МКД 691.161 илјади признаена во Останати оперативни приходи (види белешка 14 и 20).

Белешки кон финансиските извештаи

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2011	23.443	4.699.656	23.009.112	4.053.925	800.161	32.586.297
Зголемувања	989	18.757	766.624	229.167	201.407	1.216.944
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	6.552	287.800	220.871	(625.851)	(110.628)
Намалувања	-	(18)	(245.819)	(147.093)	-	(392.930)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(693.669)	-	(90.619)	-	(784.288)
На 31 декември 2011	24.432	4.031.278	23.817.717	4.266.251	375.717	32.515.395
Амортизација						
На 1 јануари 2011	-	1.862.276	19.635.003	3.294.930	-	24.792.209
Амортизација за годината	-	241.634	557.341	229.557	-	1.028.532
Намалувања	-	(10)	(241.321)	(139.786)	-	(381.117)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(146.173)	-	(88.870)	-	(235.043)
На 31 декември 2011	-	1.957.727	19.951.023	3.295.831	-	25.204.581
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2011	23.443	2.837.380	3.374.109	758.995	800.161	7.794.088
На 31 декември 2011	24.432	2.073.551	3.866.694	970.420	375.717	7.310.814

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2012	24.432	4.031.278	23.817.717	4.266.251	375.717	32.515.395
Зголемувања	702	2.096.702	901.256	350.922	608.308	3.957.890
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	3.971	214.288	17.043	(327.918)	(92.616)
Намалувања	(21)	(3.760)	(401.763)	(1.589.703)	-	(1.995.247)
Пренос во средства наменети за продажба	-	-	-	(37.605)	-	(37.605)
На 31 декември 2012	25.113	6.128.191	24.531.498	3.006.908	656.107	34.347.817
Амортизација						
На 1 јануари 2012	-	1.957.727	19.951.023	3.295.831	-	25.204.581
Амортизација за годината	-	124.590	759.677	268.056	-	1.152.323
Намалувања	-	(1.812)	(394.292)	(1.581.175)	-	(1.977.279)
Пренос во средства наменети за продажба	-	-	-	(36.867)	-	(36.867)
Трансфер меѓу категории на средства(види белешка 12)	-	-	37	(29.840)	-	(29.803)
На 31 декември 2012	-	2.080.505	20.316.445	1.916.005	-	24.312.955
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2012	24.432	2.073.551	3.866.694	970.420	375.717	7.310.814
На 31 декември 2012	25.113	4.047.686	4.215.053	1.090.903	656.107	10.034.862

Во 2011 година Друштвото потпиша договор да размени три нејзини административни згради и паричен надомест во замена за нова зграда во 2012 година. Друштвото ќе ја плати разликата помеѓу набавната цена на новата зграда и продажната цена на постојните згради на шест еднакви годишни рати почнувајќи од моментот кога целата трансакција е завршена. Трансакцијата беше евидентирана според МСС 16 како трансакција на размена со комерцијална суштина бидејќи конфигурацијата (ризик, време и износ) на паричните текови на применото средство се разликува од конфигурацијата на паричните текови на пренесеното средство; износот на платените парични средства покажува дека објективните вредности на разменетите згради се различни и разменетите средства се користат во редовното работење и не се неактивни. Имајќи во предвид дека плаќањето на обврската е одложено над вообичаените кредитни услови, обврската беше дисконтирана до нејзината сегашна вредност (види белешка 14). Сепак, бидејќи може да се смета дека објективната вредност на новата зграда може поточно и попрецизно да се утврди отколку објективната вредност на старите згради, ефектот на дисконтирањето беше прикажано како влијание на објективната вредност на старите средства и беше признаено како капитална добивка од продажба на недвижности, постројки и опрема во добивката или загубата за годината (види белешка 20), што произлегува од видливи пазарни податоци за објективната вредност на старите згради. Во 2012 година Друштвото ја заврши трансакцијата за купување и продажба на згради со размена што резултираше во признавање на стекнатата зграда во недвижности, постројки и опрема по објективна вредност во износ од МКД 2.078.954 илјади (види белешка 10). Продажната цена на трите стари згради беше МКД 1.085.530 илјади и вредноста на размена на овие згради не резултираше и нема да резултира во прилив на парични средства.

Ревизијата на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2012 година, влијаеше врз корисниот век и остаточната вредност на неколку типови на средства. Промената на корисниот век главно се однесува на возила како и опрема опфатена со проектот за PSTN миграција каде корисниот век на сите средства на кои влијаеше миграцијата беше скратен за да ја одрази планираната динамика на миграцијата. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на членките на Друштвото.

Ревизијата резултира со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари

	2012	2013	2014	2015	После 2015
Зголемување/(намалување) на амортизацијата	30.656	20.674	19.743	18.103	(45.403)
	<u>30.656</u>	<u>20.674</u>	<u>19.743</u>	<u>18.103</u>	<u>(45.403)</u>

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари

	Софтвер и лиценци	Концесија	Останато	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2011	2.271.926	154.757	32.153	2.458.836
Зголемувања	168.604	-	-	168.604
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	110.628	-	-	110.628
На 31 декември 2011	<u>2.551.158</u>	<u>154.757</u>	<u>32.153</u>	<u>2.738.068</u>
Амортизација				
На 1 јануари 2011	1.766.655	154.757	31.517	1.952.929
Амортизација за годината	173.387	-	318	173.705
На 31 декември 2011	<u>1.940.042</u>	<u>154.757</u>	<u>31.835</u>	<u>2.126.634</u>
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2011	505.271	-	636	505.907
На 31 декември 2011	<u>611.116</u>	<u>-</u>	<u>318</u>	<u>611.434</u>

Во илјади денари

	Софтвер и лиценци	Концесија	Останато	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2012	2.551.158	154.757	32.153	2.738.068
Зголемувања	154.967	-	-	154.967
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	92.617	-	-	92.617
Намалувања	(2.939)	-	-	(2.939)
На 31 декември 2012	<u>2.795.803</u>	<u>154.757</u>	<u>32.153</u>	<u>2.982.713</u>
Амортизација				
На 1 јануари 2012	1.940.042	154.757	31.835	2.126.634
Амортизација за годината	182.625	-	318	182.943
Намалувања	(2.939)	-	-	(2.939)
Трансфер меѓу категории на средства(види белешка 11)	29.803	-	-	29.803
На 31 декември 2012	<u>2.149.531</u>	<u>154.757</u>	<u>32.153</u>	<u>2.336.441</u>
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2012	611.116	-	318	611.434
На 31 декември 2012	<u>646.272</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>646.272</u>

Ревизијата на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2012 година влијаеше на голем број средства, но главно на софтверот. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

Ревизијата резултира со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2012	2013	2014	2015	После 2015
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(48.593)	(35.285)	26.127	57.751	-
	<u>(48.593)</u>	<u>(35.285)</u>	<u>26.127</u>	<u>57.751</u>	<u>-</u>

13. ВЛОЖУВАЊА ВО ПОДРУЖНИЦИ

Во илјади денари	2012	2011
Т-Мобиле Македонија АД Скопје	2.791.453	2.791.453
е - Македонија	6.138	6.138
	<u>2.797.591</u>	<u>2.797.591</u>

Подружниците на Друштвото и учеството во сопственоста се прикажани подолу:

	Земја каде е инкорпорирана	Учество во сопственост 2012	Учество во сопственост 2011
Т-Мобиле Македонија АД Скопје	Македонија	100	100
е-Македонија	Македонија	100	100

Во текот на 2004 година Друштвото ја оформи фондацијата е-Македонија чија главна цел е давање поддршка за развојот на информациона технологија во Република Македонија.

14. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИТЕ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2012	2011
Обврски кон добавувачите		
- Домашни	577.690	482.971
- Странски	99.606	137.728
Обврски кон поврзани страни	672.400	494.470
Останати финансиски обврски	<u>968.638</u>	<u>35.113</u>
Финансиски обврски	2.318.334	1.150.282
Пресметани трошоци	679.848	704.649
Одложен приход	52.741	55.144
Примени аванси	45.523	44.056
Останато	<u>34.986</u>	<u>34.765</u>
	<u>3.131.432</u>	<u>1.988.896</u>
Намалено за нетековен дел:		
Останати финансиски обврски	<u>(648.845)</u>	<u>-</u>
Тековен дел	<u>2.482.587</u>	<u>1.988.896</u>

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Т-Мобиле Македонија АД Скопје, Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 28).

Во категоријата Останати финансиски обврски, МКД 835.887 илјади (2011: нема) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со трансакцијата за купување и продажба на згради со размена (види белешка 10, 11 и 20). Овие обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата. Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 6% годишно, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски. Со оглед на тоа дека објективната вредност на новостекнатата зграда е поточно и попрецизно утврдена во споредба со објективната вредност на продадените згради ефектот на дисконтирањето влијае на објективната вредност на старите средства и е прикажано како дел од нето добивката во Останати оперативни приходи во износ од МКД 153.854 илјади

Белешки кон финансиските извештаи

Сегашната вредност на тековните обврски се деноминирани по валути како што следи:

Во илјади денари	2012	2011
МКД	1.632.674	1.448.631
ЕУР	788.703	433.727
УСД	52.662	88.435
Останато	8.548	18.103
	<u>2.482.587</u>	<u>1.988.896</u>

15. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОСТАНАТИ ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Останати	Вкупно
1 јануари 2011	560.813	20.329	581.142
Зголемувања	29.107	12.743	41.850
Ослободувања	(98.592)	(523)	(99.115)
Искористено во периодот	(113.118)	(5.707)	(118.825)
31 декември 2011	<u>378.210</u>	<u>26.842</u>	<u>405.052</u>

Во илјади денари	Правни спорови	Останати	Вкупно
1 јануари 2012	378.210	26.842	405.052
Зголемувања	25.975	19.217	45.192
Ослободувања	(175.230)	(8.882)	(184.112)
Искористено во периодот	(99.550)	(2.361)	(101.911)
31 декември 2012	<u>129.405</u>	<u>34.816</u>	<u>164.221</u>

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2012	2011
Нетековни (правни спорови и останато)	107.077	360.735
Тековни	<u>57.144</u>	<u>44.317</u>
	<u>164.221</u>	<u>405.052</u>

Резервирањата за правни спорови главно се однесуваат за одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Еден правен случај е во процес против Друштвото кој се однесува на: спор со конкурент кој наведува дека Друштвото ја злоупотребило својата доминантна позиција на пазарот и бара оштета во износ од МКД 100.521 илјади. Информациите што обично се бараат според МСС 37 не се обелоденети. Раководството направи резервирање за обвската согласно своите најдобри оценки но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни предрасуди за исходот на овој спор. Дополнително, постојат бројни судски спорови за кои е направено резервирање а кои на индивидуална основа не се материјални и не се обелоденети. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2012 година.

Останати вклучува резервирања направени за договорната обврска на Друштвото да исплати определен износ на вработените на датумот на пензионирање (види белешка 2.15.1) и резервирања за Variable II програма за стимулација (види белешка 29). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во Добивката или загубата.

Белешки кон финансиските извештаи

16. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2012	2011
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	10	10
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2012 и 2011 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	2012	%	2011	%
АД Каменимост Комуникации, во ликвидација	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
	179.698	1,88	179.698	1,88
	221.527	2,31	221.527	2,31
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

16.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 1.2).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

17. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2012	2011
Говорна услуга – малопродажна	2.285.762	2.937.860
Говорна услуга – големопродажна	2.052.139	2.114.252
Интернет	1.217.820	1.259.505
Пренос на податоци	884.207	999.325
Опрема	319.777	317.512
ТВ	412.531	311.182
Останати приходи	184.340	161.652
	<u>7.356.576</u>	<u>8.101.288</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Со цел да се одржи конзистентност со тековната година Трошоците за капитализација во износ од МКД 85.348 илјади во 2011 година беа исклучени од Останати приходи во овие финансиски извештаи и се рекласифицирани во Трошоци за вработените (види белешка 18). Рекласификацијата нема никакво влијание на капиталот или нето добивката.

18. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2012	2011
Плати	690.176	705.514
Придонеси на плати	236.124	228.002
Бонуси	148.955	140.341
Останати трошоци за вработените	124.559	73.149
Капитализирани трошоци за вработените	(107.127)	(85.348)
	<u>1.092.687</u>	<u>1.061.658</u>

Останати трошоци за вработените главно ги вклучуваат отпремнините за технолошки вишок за 29 вработени кои го напуштиле Друштвото во 2012 година (2011: 5 вработени), додатокот за одмор и други користи.

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за МТИР и Variable II програмата (види белешка 29).

Со цел да се одржи конзистентност со тековната година Трошоците за капитализација во износ од МКД 85.348 илјади во 2011 година беа исклучени од Останати приходи во овие финансиски извештаи и се рекласифицирани во Трошоци за вработените (види белешка 17). Рекласификацијата нема никакво влијание на капиталот или нето добивката.

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2012	2011
Набавна вредност на продадени стоки	367.412	366.597
Услуги	329.815	392.999
Материјали и одржување	275.068	282.289
Енергија	222.435	208.358
Подизведувачи	187.862	213.244
Трошоци за тантиеми за програмски содржини за IPTV	154.109	103.640
Маркетинг и донации	151.305	180.033
Такси, давачки и локални даноци	106.776	78.125
Консултантски услуги	81.803	44.558
Закупнини	35.081	34.436
Осигурување	12.586	14.204
Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања	5.334	-
Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност	1.195	5.927
Исправката на вредноста на залихите	3.014	-
Отпис на побарувања од купувачи и останати побарувања	4.722	301
Останато	11.418	11.882
	<u>1.949.935</u>	<u>1.936.593</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за поштенски услуги, трошоци за одржување на ИТ опрема, и останати провизии за извршени услуги (како на пример услуги за чистење обезбедување и услуги за мобилна телефонија).

20. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2012	2011
Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	708.183	25.037
Ослободување на исправка на побарувања од купувачите и останати побарувања	-	56.744
Останато	222.662	82.012
	<u>930.845</u>	<u>163.793</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Останато главно вклучува нето приход од ослободување на резервирања.

Во 2012 година Друштвото ја заврши трансакцијата за купување и продажба на згради со размена која резултираше во добивка од продажбата на своите три административни згради во износ од МКД 691.161 илјади (види белешка 10).

21. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2012	2011
Расходи од камати	28.636	26.630
Банкарски услуги и останати провизии	16.838	22.114
Промена на финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата	3.254	11.425
Нето негативни курсни разлики	2.228	2.555
	<u>50.956</u>	<u>62.724</u>

22. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2012	2011
Приходи од камати	155.827	177.962
Приходи од дивиденди	3.358.784	3.746.236
	<u>3.514.611</u>	<u>3.924.198</u>

Приходите од камати произлегуваат од финансиски средства класификувани како заеми и побарувања.

Најголем дел од приходите од дивиденди во 2012 година е дивидендата примена од Т-Мобиле Македонија АД Скопје во износ од МКД 3.355.499 илјади (2011: 3.742.954 илјади).

23. ДАНОК ОД ДОБИВКА

Почнувајќи од 1 јануари 2009 година и во текот на 2010 година, Владата на Република Македонија вовеле неколку измени во Законот за данок на добивка. Според овие измени основица за пресметување на данокот на добивка се непризнаените трошоци направени во текот на фискалната година, додека данокот на добивка се плаќа во моментот на распределба на добивката во форма на дивиденда на странски правни лица, странски и домашни физички лица. Распределбата на дивиденда меѓу домашните друштва е ослободена од данок. Исто така, данокот од добивка ќе се применува во моментот на распределба на добивката во форма на дивиденда. Последователно на тоа се додека добивката остане нераспределена нема да се применува данок од добивка (види белешка 2.17).

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за претходните години. Исто така ревизија на персоналниот данок беше извршена од даночните власти за периодот од 1 јануари 2005 година до 31 март 2006 година. Во текот на 2010 година има спроведено ревизија од страна на Управата за јавни приходи, за данок на добивка за 2008 и 2009 година, задржан данок за 2007 и 2008 и ДДВ за 2009 година. Покрај тоа, во 2011 година Управата за јавни приходи спроведе ревизија за задржаниот данок за 2010 година и даночна ревизија на одредени договори за услуги од перспектива на трансферни цени кои беа без наоди. Во 2012 година Управата за јавни приходи изврши даночна контрола за ДДВ која беше без наоди.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

24. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 4 април 2012 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2011 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2011 година е во вредност од МКД 6.163.557 илјади од нето добивката за 2011 година. Дивидендата беше исплатена во април 2012 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2012 година.

Белешки кон финансиските извештаи

25. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

25.1. Превземени обврски од оперативен наем – каде што Друштвото е наемател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател главно се однесуваат на наем на деловен простор и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2012	2011
Под 1 година	30.426	29.348
Помеѓу 1 и 5 години	23.110	26.644
Над 5 години	325	158
	<u>53.861</u>	<u>56.150</u>

25.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наеми за деловен простор.

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2012	2011
Под 1 година	839	514
Помеѓу 1 и 5 години	2.402	76
	<u>3.241</u>	<u>590</u>

25.3. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2012 година изнесува МКД 355.872 илјади (2011: МКД 2.380.451 илјади). Дополнително, во 2011 година Друштвото потпиша договор за размена на три нејзини административни згради и парична надокнада во замена за нова зграда во 2012 година, што резултираше во одобрени капитални инвестиции на 31 декември 2011 година од МКД 2.079.038 илјади (види белешка 10). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2012 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

26. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

Друштвото ги класифицира мерењата по објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одредува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котираны цени (неприлагодени) на активните пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средства коишто не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации коишто се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост. Не постои трансфер на финансиските средства помеѓу Ниво 1 и Ниво 2.

Белешки кон финансиските извештаи

26.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2011 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Задржани до доспевање	Расположливи за продажба (Ниво 2)			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	540.752	-	-	-	540.752	540.752
Депозити во банки	5.706.966	-	-	-	5.706.966	5.706.966
Побарувања од купувачи и останати побарувања	2.187.894	-	-	-	2.187.894	2.187.894
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	-	54.083	54.083	54.083

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2012 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Задржани до доспевање	Расположливи за продажба (Ниво 2)			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	237.874	-	-	-	237.874	237.874
Депозити во банки	4.266.310	-	-	-	4.266.310	4.266.310
Побарувања од купувачи и останати побарувања	2.159.474	-	-	-	2.159.474	2.159.474
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	-	50.828	50.828	50.828

Заемите и побарувањата се мерат по амортизирана вредност, додека средства коишто се расположливи за продажба и коишто се чуваат за тргување се мерат по објективна вредност.

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, депозитите во банка, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 50.828 илјади (2011: МКД 54.083 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 21 и 22). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2011: МКД 31.786 илјади).

Белешки кон финансиските извештаи

26.2. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Друштвото беше исто така изложено на ризик којшто произлегува од можно повлекување на гаранции во номинален износ од МКД 1.987 илјади на 31 декември 2011 година. Овие гаранции се издадени од македонски банки на име на Друштвото, како гаранции за обезбедување на исполнувањето на одредени договорни обврски на Друштвото. Друштвото донесува одлуки врз основа на своите договорни обврски и очекувања и во иднина, затоа не се случило повлекување на гаранциите, и не се очекува да се случи ни во иднина. На 31 декември 2012 година не постојат такви видови на гаранции.

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

27. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење. Најголем дел од неизвесните обврски се однесуваат на 11 барања за поведување на прекршочни постапки од регулаторни тела за наводно прекршување на одредени рокови за донесување на одлука по барање на претплатник и во врска со наводна злоупотреба на доминантна позиција на пазарот. Максималната можна казна за секој поединечен случај е 4% во 8 случаи, 7% во 1 случај и 10% во 2 случаи од годишниот приход од претходната година, во согласност со локалното законодавство. Раководството верува, врз основа на правен совет, дека не е веројатно дека значителни обврски ќе произлезат од овие спорови поради неоснованост за поведување на овие прекршочни постапки. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 15).

28. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзаните страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Трансакциите со поврзани страни се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги и опрема, одобрување заеми и обезбедување на консултантски услуги за раководството. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 14).

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2012		2011	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
T-Мобиле Македонија АД Скопје	705.667	1.105.389	708.430	1.183.803
Magyar Telekom Group				
Magyar Telekom Plc	3.032	44.359	21.415	47.659
Telemakedonija AD	181	-	249	-
IQSYS Magyar Telekom	-	2.770	-	7.481
T-Systems Magyarország Zrt.	-	923	-	-
Novatel	2.289	-	3.438	-
Deutsche Telekom Group				
Deutsche Telekom AG	1.438.548	200.297	1.463.671	230.569
Hrvatski Telekom	-	35.016	-	-
T-Systems	11.138	6.174	9.856	2.221
OTE Globe	22.508	30.435	19.712	32.173
Romtelekom	-	913	-	1.814
Detecon	-	5.784	-	3.119

Белешки кон финансиските извештаи

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2012		2011	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
T-Мобиле Македонија АД Скопје	383.966	543.547	308.410	365.731
Magyar Telekom Group				
Magyar Telekom Plc	-	7.084	3.567	38.549
Telemakedonija AD	6	-	23	-
T-Systems Magyarorszáг Zrt.	-	1.845	-	1.845
Novatel	389	378	565	489
Deutsche Telekom Group				
Deutsche Telekom AG	247.056	87.031	244.418	59.160
T-Systems	5.094	7.445	2.546	7.518
Hrvatski Telekom	-	33	-	-
OTE Globe	8.842	8.800	7.608	11.181
Romtelekom	-	6.054	-	1.814
Detecon	-	5.783	-	311
Slovak Telekom	-	4.400	-	7.872

29. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2012	2011
Краткорочни бенефиции (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	99.244	124.237
Законски придонеси за краткорочните бенефиции	8.201	6.005
Плаќања засновани на акции	4.870	10.030
	<u>112.315</u>	<u>140.272</u>

Надоместоците на членовите на Одборот на директори на Друштвото изнесуваат МКД 6.140 илјади (2011: МКД 6.200 илјади) и се вклучени во Краткорочни бенефиции.

Плаќањата засновани на акции претставуваат компензација за клучното раководство од страна на Друштвото како дел од среднорочниот план за стимулација (МТИР) воведен од страна на Маѓар Телеком АД, додека целите кои треба да бидат исполнети се базираат на перформансите на акциите на Маѓар Телеком АД. Вклучени лица се врвното и средното раководство на Групацијата Маѓар Телеком.

МТИР е управуван од страна на Маѓар Телеком АД, додека компензацијата на клучното раководство од Друштвото поврзана со МТИР паѓа на товар на Друштвото (за МТИР програмата која стартува 2008, 2009 и 2010) и е вклучена во Трошоци за вработените (Бонуси) спрема Останати резервирања (види белешка 15 и 18).

Во текот на 2012 година, беше воведена нова долгорочна програма за стимулација базирана на променливи остварувања, наречена Variable II, како дел од глобалната алатка на Групацијата Дојче Телеком за надоместување на друштвата, која промовира среднорочно и краткорочно подобрување на вредноста на Групацијата Дојче Телеком и изедначување на интересите на раководството и акционерите.

Програмата Variable II е применлива од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2015 година, во две преодни програми: Variable II Преодна програма I, со примена во периодот од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2013 година и Variable II Преодна програма II, со примена во периодот од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2014 година.

Програмата Variable II се мери врз база на исполнувањето на четири долгорочни параметри за исполнување со еднаква важност (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на капиталот (ROCE), задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Секој параметар одредува една четвртина од износот на наградата.

Белешки кон финансиските извештаи

Нивоата на остварување на целите се ограничени на 150% и остварување на целите над 150% не се земаат во предвид во сите четири параметри. Периодот на оценување е четири години и е базиран на просечното остварување во планираните четири години.

Учесници на програмата се членовите на клучното раководство на Друштвото, кои прифатиле учество во назначената временска рамка.

Напрвените трошоци поврзани со Variable II програмата се прикажани во рамките на Плаќања засновани на акции.

30. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после денот на изготвување на извештајот за финансиска состојба кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2012 година.